

— Ağniyanın servetinin kırkta biri fikarının hakkıdır

Ferman-ı İlâhî

— Ben-i Adem aza-yı yekdiğerend

Sâdi

14/2

yaratıl

İnsanlar, şimdiki gibi muhtelif ve mütezed fikirlerde yekdiğerinden pek farklı, tabiatlerde parıdamamışlardır. Daima yanlış anlaşılın ve suistimal oluna oluna hal-i hazırdağı şekl-i zaruri-i mütebayını tevliid eden ve İngiliz müellifi büyük (Hobbs)un fikrince maatteessüf doğru olmadığı halde rücu-u muhal olan içtimaiyet-i hâzıra-i beşeriye o kadar berbad, o kadar mütefessih-tir ki hayatı şu kürrü üzerinde geçecek üç buçuk günümüzü kabil-i tahammül bir hale koymak için çok tedabir ihdasına ihtiyacımız. kat'i mübrem ihtiyacımız vardır. Mutlaka sonradan icadedilen hak gibi, hürriyet gibi, vazife gibi "Sosyalizm" denilen ve beşeriyeti mümkün olduğu kadar saadete, refahiyete isal yollarını düşünen meslek de o tedabir-i lâzimedden biridir ki mak-sat iyi yaşamak için icabeden tedabiri bir şekl-i muayyen ve makule sok-mak ve içtimaiyet-i hâzırayı bir şekl-i saadetavere ifrağ etmektir.

Sosyalizm mülkümüzde bir su-i tefehüm neticesi olarak pek fena, pek yanlış ve külliyen medlûlüne zıd bir surette anlaşılmıştır. Halbuki: Sosyalizm gündün güne daha feci, daha müşkül bir hale gelen cemiyetin aç ve sefil evlâtlarının refahiyetini düşünür.

Sosyalizm mutlaka adalete mugayir olan hal-i hâzıra-i iktisadiyi tashih et-mek ister. Sosyalizm sermayenin mahdud ve behemehal müstebit kimseler elinde bulunmasına itiraz ile "herkese hakkı kadar" kaidisini vazeder. Niçin milyonlarca adamlar birkaç kişinin esiri olsun. Bir taraftan milyonların tem-in ettiği evzak günâ günün sine-i huzurunda tenbelce zevk-ü safaya dalan sermayedarını, öbür tarafta onların emr-ü arzusuna tâbi binlerce aç ve sefil, hastalıklı ameleği düşünelim... Vicdan-ı mefruzu karartan lâyenkati iddia olunan ve cemiyet-i balâyı saadete isal edeceği zannolunan ahlâka çıkmaz le-keler, kirler süren bu levha sosyalizmin hedef-i tarizi, isabetgâh-ı tigi tenki-didir.

Mütemeddin olduğu kadar adl-ü hakkaniyete de yaklaşmak isteyen her mil-let mülkünde müteaddit sosyalist fırkaları teşkil etmiş, amelesinin hak ve rahatını temine çalışmakta buluyor. Bu maksat ve mesleğin, bahuşmaka avat ve ahadis ile tekidi tesri edilen bu fikirperverinin dinen dahi tatbiki icap ederken, şimdiye kadar Türkiye'de mensî demilecek bir halde bırakılması asla tevvis edilemez.

İşte bu meslek-i mübinin mülkümüzde de âlâ ve terci için bir Osmanlı Sosyalist Fırkası teşekkül etmiştir.

Osmanlı Sosyalist Fırkası memleketimizde anasır-ı muhtelif arasında it-tihat, uhuvvet, müsavât esaslarına hâdim ve yegâne esbab-ı tefrika olan mü-naferat ve suitefehümât-ı kavmiyenin izalesine sâidir. Makasid-ı esasiesin-den birinci resmi programında beyan olunduğu üzere ekseriyet-i azimeyi teş-kil eden fikara-yı ahali ve amele sunufunun muhafaza-i hukuk ve terfih-i ha-yatı, ikincisi ise yine aynı makasidin daha ziyade teshih-i husulü için tekmlil yeryüzündeki işçilerle teşrik-i mesai ve tevhid-i hareketleridir.

Vatan ve insanıyet-i müşterekenin selâmet ve saadeti ekseriyet-i azimeyi teşkil eden fikara sunufunun terfih ve iaşesile — yani buhran-ı hazır-ı iktisa-dinin ve binnetice sefalet-i umumiyenin izalesile — kaim olduğundan Fırka-nın evvelâ nazar-ı dikkate aldığı amele ve fikarının terfih ve temin-i maişeti kaziyesi olacaktır.

Amelenin temin-i refahiyeti ve teshih-i maişeti imalâthanelerimizin teksiri-ne ve her türlü vesait-i muhaberenin ikmaline ve amele sınıfları beyninde muavenet-i müteakabile sandıkları tesisine vabeste bulunduğundan Fırkanın her türlü teşkilât-ı ilmiye ve iktisadiye ile işgal etmesi ve bu işgalâtının bihakkın iktifal-ı semerati sulh ve müsalemât-i umumiyeye mütevakkif oldu-ğundan hükümetçe lüzum-u zaruri görülmedikçe muhafaza-i sükûnet taraf-tarı bulunması tabii ve elzendir. Zenginlik, binlerce milyonlarca lira sahiplerinin — ki bunlar servetlerinin nüsünü bile verseler duçar-ı zaruret olma-ları ihtimali yoktur — günde kazanacağı beş on kuruşa müftakar ve muhtaç olan amele ile aynı nisbet dairesinde vergi vermeleri zaman adl-ü hakkaniyete muvafık olmadığı gibi cemiyetin ahval-i içtimaiyesine büyük dar-beler dahi vurdüğundan tekâlif-i nisbiyenin ilkasile yerine teklif-i müterakki-nin vaz-ı kadar tabii ve âdil bir muamele olamayacağından Fırkanın resm-i müterakki taraftarı bulunması bedihidir.

Zikrolunan bütün bu esasların kâfil-i muhafazası olan serbesti-i matbuat ve tedrisat ve seyahat ve içtimaat esaslarının ayrıca müdafaasına lüzum gö-rülemez. Bunlar bütün evlâd-ı beşer için en mukaddes bilinen vazifelerdendir.

Binaenaleyh büyük bir hüsnüniyetin neticesi olan ve milleti teşkil eden ekseriyet-i azime-i fikara ve amele müdafaa ve himaye maksad-ı hayırper-veriye bütün düvel-i mütemeddine ve meşrutada olduğu gibi memleketimizde de tesisine gayret edilen Sosyalist Fırkası bütün millet-i mübeccele-i Osmani-yye tekmlil ebna-yı cinsiyle birleşerek bu âmal-i itilâf ve saadetcüyanenin ka-bulünü teklif eder.

OSMANLI SOSYALİST FIRKASI BEYANNAMESİDİR

- Ağniyanın servetinin kırkta biri fıkaranın hakkıdır Fermanı İlâhi
- Beni Adem âzayı yekdiğerend Sadi

İnsanlar şimdiki gibi muhtelif ve mukzad fikirlerde yekdiğerinden pek farklı, tabiatlerde parıldamamışlardır. Daima yanlış anlaşılın ve suiistimal oluna oluna hali hazırdaki şekli zarurii mütebayini tevlid eden ve İngiliz müellifi büyük (Hope)un fikrince maateessüf doğru olmadığı halde rücuu muhal olan içtimaiyeti hazırai beşeriye o kadar berbat, o kadar mütefessihtir ki hayatı şu kürre üzerinde geçecek üç buçuk günümüzü kabili tahammül bir hale koymak için çok tedabir ihdasına ihtiyacımız, katî mübrem ihtiyacımız vardır. Mutlaka sonradan icad edilen hak gibi, hürriyet gibi, vazife gibi "Sosyalizm" denilen ve beşeriyeti mümkün olduğu kadar saadete, refahiyete isal yollarını düşünen meslek de o tedabiri lâzimededen biridir ki maksat iyi yaşamak için icap eden tedabiri bir şekli muayyen ve makule sokmak ve içtimaiyeti hazırayı bir şekli saadetavere ifrağ etmektir.

Sosyalizm mülkümüzde bir sui tefehhüm neticesi olarak pek fena, pek yanlış ve külliye medlûlüne zid bir surette anlaşılmıştır. Halbuki: Sosyalizm günden güne daha feci daha müşkül bir hale gelen cemiyetin aç ve sefil evlâtlarının refahiyetini düşünür.

Sosyalizm mutlaka adalete mugayir olan hali hazırı iktisadiyi tashih etmek ister. Sosyalizm sermayenin mahdud ve behemehal müstebid kimseler elinde bulunmasına itiraz ile "herkese hakkı kadar" kaidesini vazeder. Niçin milyonlarca adamlar bir kaç kişinin esiri olsun. Bir taraftan milyonların temin ettiği ezvak gûna gûnun sinei huzuzunda tembelce zevk ve safaya dalan sermayedaranı, öbür tarafta onların emr ü arzusuna tâbi binlerce aç ve sefil hastalıklı ameleyi düşünelim... Vicdanı mefruzu karartan lâyenkati iddia olunan ve cemiyeti balâyı saadete isal edeceği zannolunan ahlâka çıkmaz lekeler, kirler süren bu levha sosyalizmin hedefi tarizi, isabetgâhı tığı tenkididir.

Mütemeddin olduğu kadar adlû hakkaniyete de yaklaşmak isteyen her millet mülkünde müteaddit sosyalist fırkaları teşkil etmiş, amelesinin hak ve rahatını temine çalışmakta bulunuyor. Bu maksat ve mesleğin, bhusus âyat ve ahadis ile tekidi teşri edilen bu fıkaraperverinin dinen dahi tatbiki icap ederken, şimdiye kadar Türkiye'de mensî denilecek bir halde bırakılması asla tecviz edilemez.

İşte bu mesleki mübinin mülkümüzde de âlâ ve tervici için bir Osmanlı Sosyalist Fırkası teşekkül etmiştir.

Osmanlı Sosyalist Fırkası memleketimizde anasırı muhtelif arasında ittihad, uhuvvet, müsavat esaslarına hâdim ve yegâne esbabı tefrika olan münafarat ve suitefehhumatı kavmiyenin izalesine saîdir. Makasıdı esasiyesinden birincisi resmî programında beyan olunduğu üzere ekseriyeti azimeyi teşkil eden fıkaraı ahali ve amele sunufunun muhafazai hukuk ve terfihi hayatı, ikincisi ise yine aynı makasıdın daha ziyade teshili husulü için teknil yeryündeki işçilerle teşriki mesaî ve tevhide hareketleridir.

Vatan ve insaniyeti müşterekânin selâmet ve saadeti ekseriyeti azimeyi teşkil eden fıkara sunufunun terfih ve iaşesiyle - yani buhranı hazırı iktisadînin ve binnetice sefaleti umumiyenin izalesiyle - kaim olduğundan Fırkanın evvelâ nazarı dikkate aldığı amele ve fıkaranın terfih ve temini maişeti kaziyesi olacaktır.

Amelenin temini refahiyeti ve teshili maişeti imalâthanelerimizin teksirine ve her türlü vesaiti muhaberenin ikmaline ve amele sınıfları beyninde muaveneti müteakabile sandıkları tesisine vabeste bulunduğundan Fırkanın her türlü teşkilâtı ilmiye ve iktisadiye ile iştigal etmesi ve bu işgalâtının bihakkın iktitafı semeratı sulh ve müsalemeti umumiyeye mütevakkıf olduğundan hükûmetçe lüzumu zaruri görülmedikçe muhafazai sükûnet taraftarı bulunması tabiî ve elzendir. Zenginlik, binlerce milyonlarca lira sahiplerinin - ki bunların servetlerinin nisfını bile verseler duçarı zaruret olmaları ihtimali yoktur - günde kazanacağı beş on kuruşa müftakar ve muhtaç olan amele ile aynı nisbet dairesinde vergi vermeleri hiç bir zaman adlû hakkaniyete muvafık olmadığı gibi cemiyetin ahvali içtimaiyesine büyük darbeler dahi vurduğundan tekâlifi nisbiyenin ilgasile yerine teklifi müterakkinin vaz'ı kadar tabiî ve âdil bir muamele olamıyacağından Fırkanın resmi müterakki taraftarı bulunması bedihidir.

Zikrolunan bütün bu esasların kâfili muhafazası olan serbestii matbuat ve tedrisat ve seyahat ve içtimaat esaslarınının ayrıca müdafaasına lüzum görülemez. ~~Bunun~~ Bunlar bütün evlâdı beşer için en mukaddes bilinen vazifelerdendir.

Binaenaleyh büyük bir hüsnüniyetin neticesi olan ve milleti teşkil eden ekseriyeti azimeyi fıkara ve ameleyi müdafaa ve himaye maksadı hayırperveriyle bütün düveli mütemeddine ve meşrutada olduğu gibi memleketimizde de tesisine gayret edilen Sosyalist Fırkası bütün milleti mübecceleli Osmaniye teknil ebnayı cinsiyle birleşerek bu âmalı itilâf ve saadetcuyanenin kabulünü teklif eder.

OSMANLI SOSYALİST FIRKASI PROGRAMI

Hayatı içtimaide en mağdur bir kısım teşkil eden amelenin ve bunlardan pek geri kalmayan avamın hukuku hayatiye ve siyasiyesi temin edilmek ve şu ahengi umumii terakkide kendilerine bir şehrahi salâh ve refah istihzar eylemek üzere Fırka bunun için âtideki programı tanzim eylemiştir

Madde

- 1 - Her türlü intihabatın bilâvasıta ve reyâm usulile icrası
- 2 - Matbuat ve içtimaatı umumiyeye hürriyeti kâmile verilmesi
- 3 - İdam cezasının ref'i
- 4 - İnsanların ihtiyacatı tabiiyesinden olan mevaddan alınan vergilerin lâğvı
- 5 - Resmi müterakkinin kabulü
- 6 - Şimendiferler, bankalar, madenler, sigorta kumpanyalarının millileştirilmesi ile her türlü inhisarın ref'i
- 7 - Bir Osmanlının Türkiyenin her tarafında intihaba hakkı olması
- 8 - Tevsii mezuniyetin kabulü
- 9 - Vakti hazerde kuvvei askeriyenin milislerden teşkili
- 10 - Tecavüzî bilûmum muharebelerden mücanebet olunması
- 11 - Noktai nazarı muhafazai sulh ve sükûn olmiyan bilûmum ittifaklara iştirak edilmemesi
- 12 - Meclisi Meb'usana âza intihabı için fikrî mücadelâtı siyasiyeye girişilmesi
- 13 - Sosyalistliğin terakkisine hâdim bilûmum faydalı nümayişlere iştirak edilmesi
- 14 - Amele hukuku sarıhasını pâyimal edercesine tertip edilen grev ve sendika kanunlarının ref'ü ilgası
- 15 - Talim ve tedrisin her sınıfı içtimaî için meccanen olması
- 16 - Bilcümle masarifatı adliyenin ref'i
- 17 - Bilûmum amelenin haftada bir gün istirahat etmesi
- 18 - Evkatı mesainin günde sekiz saate hasredilmesi
- 19 - On dört yaşından ufak erkek ve on altı yaşından küçük kızların amelelikten men'i
- 20 - Bir amele nezareti teşkili
- 21 - Dahilî ve haricî bilûmum Sosyalist kongrelerine iştirak edilmesi
- 22 - Bütün amele sendikalarına manen ve maddeten muavenet edilmesi.